

Behandling av akne – utdrag från behandlingsrekommendation från Läkemedelsverket 2014

Mot bakgrund av det ökande problemet med antibiotikaresistens har Läkemedelsverket tillsammans med Folkhälsomyndigheten (tidigare Smittskyddsinstitutet) fått som regeringsuppdrag att utarbeta behandlingsrekommendationer som bland annat gäller antibiotikabehandling vid akne. Uppdraget utgör en del av regeringens patientsäkerhetsstrategi.

Tabell 1. Behandlingstrappa vid aknebehandling

Papulopustulös akne			Svår akne	
Komedo-akne	Mild	Medelsvår	Papulopustulös	Nodulocystisk
Förstahandsmedel	Kombination av bensoylperoxid och adapalen alt. benzoylperoxid, adapalen eller azelainsyra som monoterapi	Kombination av bensoylperoxid och adapalen (rekommendationsgrad A)	Lymecyklin, tetracyklyn (begränsad tid*) + topikal behandling utan antibiotika	Isotretinoin (remiss till hudläkare) (rekommendationsgrad B)
Andrahandsmedel		Kombination av bensoylperoxid och klindamycin topiskt (rekommendationsgrad A***) Kombination av tretinoin och klindamycin topiskt	Isotretinoin (remiss till hudläkare behövs)	
Tredjehandsmedel		Lymecyklin, tetracyklyn (begränsad tid*) + topikal behandling utan antibiotika eller kombinerad hormonell metod** + topikal behandling (rekommendationsgrad B)		
Fjärdehandsmedel		Isotretinoin (remiss till hudläkare)		

*Behandling högst under två perioder á 3 månader, sedan remiss till specialisbedömning för ev. isotretinoinbehandling. **Till kvinnor med samtidigt behov av antikonception och som saknar riskfaktorer för VTE kan kombinerad hormonell preventivmetod förskrivas genom hela behandlingstrappan vid sidan om annan behandling. ***Kombinationsbehandling med bensoylperoxid och topikal antibiotika minskar risken för resistensutveckling hos *P. acnes*.

Patogeniska mekanismer

Fyra samverkande patomekanismer kan urskiljas:

- Ökad talgproduktion
- Abnorm keratinisering i mynningen av den gemensamma utförsången för talgkörtel och hårfollikel
- Kolonisation av *P.acnes*
- Inflammation

Tabell II. Fördelar och nackdelar med olika preparat för behandling av akne

Preparat	Fördelar	Nackdelar
Bensoylperoxid	Stark antibakteriell effekt. Motverkar resistensutveckling. Receptfritt.	Bleker/missfärgar textilier.
Adapalen	Antiinflammatorisk verkan. Minskar antalet mikrokomedoner och kan därmed ha en förebyggande effekt.	Lokalirriterande, främst initialt. Ska ej användas under graviditet.
Azelainsyra	Antibakteriell verkan. Normaliserar keratiniseringsstörningen. Mindre risk för irritation.	Långsamt insättande effekt.
Bensoylperoxid + adapalen	Antibiotikafritt. Förebyggande effekt mot akne. God behandlings- följsamhet.	Bleker/missfärgar textilier. Lokalirriterande.
Bensoylperoxid + klindamycin	God behandlingsföljsamhet	Utan förmån för närvarande. Bleker/missfärgar textilier. Max tre månaders behandling.
Lymecyclin, tetracyklin	God effekt på akne (antibakteriell + antiinflammatorisk verkan) Tolereras väl.	Selektion av resistent tarmbakterier.
Isotretinoin (får enbart förskrivs av hudläkare)	Påverkar alla fyra patogenetiska faktorer, kan läka ut akne. Det mest effektiva akneläkemedlet.	Fosterskadande. Krav på adekvat antikonception.
Kombinerade hormonella preventivmedel	God effekt på akne genom minskad androgenicitet. Ger samtidig antikonception.	Bara till kvinnor. Bör endast förskrivs vid behov av antikon- ception. Viss ökad risk för VTE.
Kombinerad hormonell metod med cyproteronacetat	God effekt på akne genom minskad androgenicitet. Ger samtidig antikonception.	Bara till kvinnor. Bör endast förskrivs under 3-4 cykler efter att akne förbättrats. Viss ökad risk för VTE.

Rekommendationer i sammanfattning

- **Lokalbehandling** är grunden för all aknebehandling och ska alltid ges, utom vid peroral isotretinoin-behandling
- Vid *komedakne* är adapalen förstahandspreparat (rekommendationsgrad A). Vid *mild papulopustulös akne* är bensoylperoxid, adapalen och azelainsyra förstahandspreparat (rekommendationsgrad B)
- Vid *medelsvår papulopustulös akne* är kombinationen bensoylperoxid - adapalen förstahandspreparat (rekommendationsgrad A). Kombinationen bensoylperoxid - klindamycin är andrahandspreparat (rekommendationsgrad A)
- Vid *medelsvår papulopustulös akne* och otillräcklig effekt av enbart lokalbehandling samt vid *svår papulopustulös akne*, kan **tidsbegränsad peroral antibiotikabehandling** ges (tetracyklin/lymecyclin i tre månader, upprepas högst en gång) som tillägg till lokalbehandling (rekommendationsgrad B). För kvinnor med behov av antikonception kan alternativt **kombinerade hormonella medel** med effekt på akne läggas till (rekommendationsgrad B).
- Fortsatt behandling med topikal terapi (adapalen alternativt kombinationen bensoylperoxid - adapalen) efter avslutad peroral antibiotikabehandling är avgörande för att förebygga återfall (rekommendationsgrad A) och kan fortsätta under lång tid.
- I svåra fall samt om otillräcklig effekt av högst två tremånaders behandlingsperioder med peroral antibiotika plus lokalbehandling, skriv remiss till hudläkare för ställningstagande till isotretinoin (rekommendationsgrad B).
- Vid svår nodulär/nodulocystisk akne, skriv snarast remiss till hudläkare för ställningstagande till isotretinoin (rekommendationsgrad D)